

3. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей: Монографія. / Раїса Олександрівна Гришкова. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 424 с.
4. Зарайский А. А. Профессиональная направленность обучения иностранным языкам аспирантов и соискателей неязыковых вузов // Профессиональная направленность обучения иностранным языкам в неязыковом вузе. Тезисы докладов научно-метод. конф. – Саратов, 1996. – С. 14-15.
5. Мизюрова Э. Ю. Гуманитарная подготовка студентов при обучении иностранным языкам. // Профессиональная направленность обучения иностранным языкам в неязыковом вузе. Тезисы докладов научно-метод. конф. – Саратов, 1996. – С. 25-26.
6. Протасова Н. А. Профессиональная направленность в процессе обучения чтению газет в неязыковом ВУЗе // Профессиональная направленность обучения иностранным языкам в неязыковом вузе: тезисы докладов научно-метод. конф. – Саратов, 1996. – С. 37-38.
7. Савченко Г. П. Методика обучения профессионально ориентированному общению студентов-юристов / Г. П. Савченко // Методика обучения иностранным языкам в системе непрерывного образования: Сб. науч. трудов. – Мн.: Вышэйша шк., 1991. – 146 с.
8. Телященко В. Л. Професійно орієнтоване навчання студентів іноземної мови в неможливо вузі// Теорія та практика державного управління: [Збірник] / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т [Редкол.: Г. І. Мостовий та ін.]. — Вип.4. Актуальні питання навчання іншомовної комунікації у вищих навчальних закладах: матеріали наук.-практ. конф., 20 травня 2003 р. – Х: Магістр, 2003. – С.78-81.

А. В. Шадріна,
пошукувач,

**Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди**

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Дана стаття присвячена виявленню оптимальних умов успішності розвитку креативного потенціалу майбутніх вчителів шляхом теоретичного обґрунтування необхідності удосконалення змісту загальноправових дисциплін

Данная статья посвящена выявлению оптимальных условий успешности развития креативного потенциала будущих учителей путем теоретического обоснования необходимости усовершенствования содержания общеправовых дисциплин

This article is devoted to defining of optimum terms of successful development of creative potential of future teachers by the theoretical ground of the necessary improvement of maintenance of the general law disciplines

Актуальність проблеми. У сучасних умовах, коли провідним завданням освіти є забезпечення різнобічного розвитку особистості, здатної до адекватної орієнтації в потоці наукової інформації, який постійно

розширюється, до перетворювальної, творчої діяльності, одним з провідних напрямів реформування вищої, зокрема й вищої педагогічної, освіти є створення умов для усвідомленого, безперервного особистісно-професійного зростання студентів. Це стає можливим завдяки формуванню в них стійких духовно-моральних, правових, пізнавальних потреб особистості, вдосконалення її креативно-творчого потенціалу, розширення спектру способів її особистісної й діяльнісної самореалізації.

Через це особливого значення набуває проблема актуалізації й поповнення резервів креативної сфери індивіда як одного із значущих складників його сукупного особистісного потенціалу, яка одержує своє специфічне наповнення в умовах професійної підготовки в системі вищої педагогічної освіти.

Можливості для розвитку креативного потенціалу майбутнього вчителя закладено і в загальноправових дисциплінах, що, на жаль, не використовуюється належним чином в процесі професійної підготовки студентів – майбутніх учителів.

У зв'язку з цим, **метою статті** є обґрунтування однієї з оптимальних умов успішності формування й розвитку креативного потенціалу майбутніх учителів у процесі професійної підготовки в вищому педагогічному навчальному закладі шляхом удосконалення змісту загальноправових дисциплін.

Виклад основного матеріалу. На підставі аналізу реальних запитів студентів, вимог сучасної науки й практики стосовно змісту освіти в педагогічному університеті й одночасно з урахуванням традиційного подання навчального матеріалу, зокрема й у низці підручників з загальноправових дисциплін для вищої школи, можна стверджувати про необхідність їх коригування щодо пошуку можливостей для формування й розвитку креативного потенціалу майбутніх вчителів [1; 2; 4].

При цьому спиралися на думку провідних розробників сучасної теорії й практики особистісно орієнтованого навчання. Так, І. Якиманська, висуваючи основні дидактичні вимоги до навчального процесу, обґрунтовано стверджує, що навчальний матеріал, який подається, повинен забезпечувати виявлення змісту суб'єктного досвіду того, хто навчається, включаючи досвід його попереднього навчання; виклад знань у підручнику або навчальному посібнику має бути спрямований не лише на розширення їх обсягу, структурування, інтегрування, узагальнення предметного змісту, але й на перетворення наявного досвіду кожного; навчальний матеріал має бути організований так, щоб той, хто його опановує, мав можливість вибору під час виконання завдань, розв'язання завдання; необхідно стимулювати особистість до самостійного вибору й використання найбільш значущих для неї способів опрацювання навчального матеріалу тощо [6, с. 28-29].

З цих позицій було проаналізовано підручники з загальноправових дисциплін, які розроблені й призначені для студентів педагогічних університетів. Як засвідчив здійснений аналіз, останні в основному слабо зорієнтовані на активність студентів в процесі самостійної роботи з ними, де часто відсутні елементи проблемного викладу матеріалу, характерна відірваність від реальної практичної діяльності майбутніх вчителів з вирішення правових проблем і повсякденному житті й професійній діяльності. Запропоновані завдання не сприяють виявленню творчості з боку майбутніх вчителів тощо.

Так, більшість підручників з правових дисциплін мали традиційне структурування пропонованого матеріалу, в них були відсутні елементи проблемного викладу, спостерігалася відірваність поданого (ілюстративного) матеріалу від майбутньої професійної діяльності студентів. Лише в деяких з проаналізованих підручників і навчальних посібників в кінці розділу або параграфу були контрольні питання, зауваження, які розкривають та уточнюють деякі правові поняття, приклади розв'язання правових завдань, завдання для самостійного вирішення правових ситуацій.

Аналіз чинних підручників з правових дисциплін засвідчив також значні розбіжності поданого в них предметного змісту із сучасними дидактичними вимогами, орієнтованими на розвиток креативного потенціалу майбутнього вчителя.

Все це дозволило зробити висновок про необхідність удосконалення змісту навчального матеріалу з загальноправових дисциплін. Зрозуміло, що за короткий термін написати нові підручники було через низку об'єктивних причин практично неможливо. Тому ми обмежилися коригуванням і збагаченням поданого в чинних підручниках змісту навчального матеріалу з урахуванням сучасних дидактичних вимог, зокрема й за рахунок поповнення його методичними розробками до аналізованих підручників, які містили проблемні питання й завдання з правового матеріалу, що вивчається; навчальні завдання з реальними даними; матеріал під рубрикою «Це цікаво» тощо.

З метою коригування поданого в проаналізованих підручниках та посібниках змісту навчання ініціативна група викладачів здійснила комплекс «пошукових» заходів із залученням відомостей з найновіших видань і спеціалізованої правової періодики, включаючи дані, доступні завдяки мережі Internet.

Крім того, були розроблені бланки контрольних (для перевірки) питань і завдань з матеріалу, що вивчається, зорієнтованих у сенсовому й змістовому плані на його «вузлових» моментах, причому подані в бланках питання й контрольні завдання були згруповані нами не довільно, а відповідно до принципу нарощування ступеня складності й проблемності, тобто збільшення рівня інноваційного напруження й разом з тим цікавості,

а також з урахуванням можливості самостійного засвоєння навчального матеріалу.

Примітно, що в процесі такого роду, по суті підготовчої діяльності, спостерігалось зростання зацікавлення студентів загальноправовими дисциплінами, які вивчалися за видозміненими підручниками, і, що не менш цінно, ми фіксували зростання зацікавленості і з боку самих викладачів.

Зміна змісту загальноправових дисциплін була прямо «зав'язана» на коригуванні навчальних програм і способів взаємодії викладачів і студентів. Коригування навчальних програм здійснили, прагнучи максимально узгодити між собою зміст посібника, який змінився, тематику дисципліни, що вивчається, з кількістю навчальних годин, відведених на її вивчення відповідно до державного освітнього стандарту. В результаті вдалося здійснити внутрішнє перегрупування тем за рахунок скорочення навчальних годин на вивчення одних і збільшення кількості годин на інші, важливі в сенсовому й змістовому планах для більш ґрунтовного, глибокого розуміння навчального матеріалу, що вивчається.

Під час проведення роботи залишили за собою право подальшого коригування як змісту навчального матеріалу (в плані його сенсового збагачення й подальшого вдосконалення способів його викладу), так і відповідних модифікацій змісту, що розглядається, змін у структуруванні навчального матеріалу, способів його викладу й засвоєння, раціонального використання відведеного навчального часу на опанування дисципліни.

Аналіз спеціальної літератури засвідчив, що сьогодні важливі зміни не лише предметного змісту, а й самих навчальних програм. З цією метою необхідно було здійснити змістовий аналіз наявних навчальних програм з правових дисциплін, взявши за основу чотири основних критерії, необхідних для освітньої програми, які обґрунтовані І. Якиманською [7, с. 46], серед них зокрема:

узгодження в змістові програми знань, які відображають соціокультурні зразки пізнання та суб'єктивний досвід студентів з урахуванням конкретних умов їхньої життєдіяльності;

надання студентам на вибір у межах програми різноманітних способів роботи, коректних стосовно змісту програми;

створення умов для прояву вибірковості кожного, хто навчається, до опрацювання програмного матеріалу, його виду й форми на основі особистих преференцій, пов'язаних із психофізіологічною організацією, індивідуальними особливостями;

виклад у програмі, крім предметних знань, метазнань, які дозволяють студентам виявляти закономірності побудови будь-якого знання, незалежно від його предметної належності; прийоми організації власної навчальної діяльності як інтелектуальної, дослідницької, творчої [7, с. 46-47].

На цій підставі, керуючись основними критеріями розробки освітньої програми, здійснили критичний аналіз чинних навчальних програм з загальноправових дисциплін. З'ясувалося, що, на жаль, ціла низка викладачів, особливо молодих, слабо володіє сучасною методикою подання навчального матеріалу, з передовими освітніми технологіями знайома недостатньо. Тому з ними був організований цикл спеціальних занять з даної тематики. З метою вдосконалення процесу передачі й засвоєння змісту конкретних загальноправових дисциплін у вигляді відкритих навчальних занять з їх подальшим колективним аналізом.

Таким чином, паралельно йшла робота, з одного боку, щодо підвищення зацікавленості студентів у вивченні загальноправових дисциплін, забезпечення зростання їхнього пізнавального інтересу та його сенсового складника в цій галузі, а з другого боку, вдосконалювався рівень фахової готовності викладачів і змістовий рівень підручників і посібників з загальноправових навчальних дисциплін.

Все це дозволило нам визначити реалізацію модифікованого курсу загальноправових дисциплін не тільки як одну з необхідних умов розвитку креативного потенціалу майбутніх учителів, але і як провідний компонент науково-методичного обґрунтування досліджуваного процесу в цілому.

Однак поряд з цим стало очевидним, що тільки модифікації змісту процесу навчання й документів, які його визначають, явно недостатньо. Вимагала свого серйозного перегляду й технологія організації навчального процесу, побудованого з урахуванням пріоритетної спрямованості на розвиток креативного потенціалу студентів.

Висновок. Таким чином, включення інноваційних, творчих аспектів до змісту загальноправових дисциплін було теоретично обґрунтовано й реалізовано практично як одна з необхідних умов успішності формування креативного потенціалу майбутнього вчителя під час його професійної підготовки в вищому педагогічному навчальному закладі.

Список використаних джерел

1. Конституція України і основи правознавства в школі: Книга для вчителя / [за ред. Усенка І. Б.]. – К.: Укр. центр правничих студій, 1999. – 354 с.
2. Котюк В. О. Теорія права / Віктор Олександрович Котюк. – К., 1996. – 207 с.
3. Модульна технологія загальноправової підготовки студента: навчально-методичний посібник / М. П. Васильєва, А. В. Губа, Л. М. Макар та ін. [за загальною редакцією проф. Подберезького М. К.] – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2008. – 484 с.
4. Основи конституційного устрою України: навчальний посібник / [під загальною редакцією доктора педагогічних наук, кандидата юридичних наук, професора М. К. Подберезького] – Харків: ТОВ «ЕДЕНА», 2002. – 120 с.
5. Основи правознавства України: навчальний посібник. Вид. 7. – доп. та перероб. / С. В. Ківалов, П. П. Музиченко, Н. М. Крестовська, А. Ф. Крижанівський. – Х.: «Одісей», 2007. – 440 с.
6. Якиманская И. С. Личностно ориентированное обучение в современной школе. – М., 1999.
7. Якиманская И. С. Принципы построения образовательных программ // Вопросы психологии. – 1999. – № 3. – С.39 – 47.